

رابطه بین مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها و عملکرد شرکت

حسین شریفی مندی^۱ ©

کارشناس ارشد، حسابداری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران

دکتر محمدرضا شورورزی

دانشیار، حسابداری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۵ فروردین ۱۳۹۹؛ تاریخ پذیرش: ۷ تیر ۱۳۹۹)

هدف تحقیق حاضر تعیین رابطه بین مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها و عملکرد شرکت است. به منظور انجام تحقیق ۱۳۲ شرکت در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۹ لغایت ۱۳۹۶ انتخاب گردیدند. آزمون فرضیه‌های پژوهش با استفاده از روش رگرسیون چند متغیره بر اساس داده‌های ترکیبی انجام گرفته است. یافته‌ها بیانگر آن است که بین مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها و عملکرد شرکت رابطه مثبتی وجود دارد و اگر این مدیران در شرکت‌هایی با عملکرد بهتر یا عملکرد بهتر از همان صنعت یا صنعت مشابه مشغول به فعالیت باشند، این اثر قوی‌تر خواهد بود. به طور کلی نتایج ما با این دیدگاه مطابقت دارد که این مدیران می‌توانند با ارائه دانش، تجربه و مهارت‌های مدیریتی خود فعالیت نظارتی و مشورتی هیئت‌مدیره را افزایش دهند و زمینه بهینه شدن ترکیب هیئت‌مدیره را فراهم نمایند.

واژه‌های کلیدی: عملکرد شرکت، مدیران غیرموظف، مدیران موظف.

^۱ hussainsharifimend@gmail.com

مقدمه

یکی از ویژگی‌هایی که در مورد هیئت‌مدیره مطلوب در ساختار حاکمیت شرکتی مطرح است وجود مدیران غیرموظف در ترکیب هیئت‌مدیره می‌باشد [۱]. هنگامی که مدیران غیرموظف بیشتری عضو هیئت‌مدیره هستند، سرمایه‌گذاران و سرمایه‌داران اطلاعات مندرج در گزارش‌های مالی را قابل‌اتکاتر و احتمال دست‌کاری در سود یا تحریف آن از طریق مدیریت اقلام تعهدی را کمتر می‌دانند [۸]. یکی از نگرش‌های مهم در این رابطه این است که برخی از مدیران غیرموظف شاید مدیران موظف دیگر شرکت‌ها نیز باشند. بدون وجود نقش نظارتی این مدیران این امکان وجود دارد که مدیران موظف از طریق کسب کنترل کامل طرح‌های مربوط به حقوق و مزایا و همچنین ایجاد امنیت شغلی از موقعیت خود سوءاستفاده کنند [۴]. لذا این مدیران نسبت به سایر اعضا انگیزه قوی‌تری برای نظارت بر کار مدیران موظف و فرآیند گزارشگری مالی دارند.

از لحاظ تئوری، جذب مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها شاید چندین معنی برای عملکرد شرکت‌های موردنظر داشته باشد. از یک طرف، شرکتی که این مدیران را جذب کرده است، شاید بتواند از دانش و تجربه آن‌ها بهره‌مند شود که این مسئله به معنای رشد سرمایه انسانی آن‌هاست، لذا این سرمایه می‌تواند هر دو تابع نظارتی و مشورتی را که دو وظیفه کلیدی هیئت‌مدیره در مفاهیم اداره شرکت هستند را افزایش دهد [۱۳]. تأثیر مثبت دیگر آن شاید زمانی نشان داده شود که این مدیران در حال حاضر در همان صنعت یا صنعتی مشابه مشغول به کار باشند. از طرف دیگر، تئوری نمایندگی پیشنهاد می‌کند که اگر فرد مشابهی مدیر موظف شرکتی و مدیر غیرموظف شرکت دیگری باشد، آن وقت تعارض بالقوه‌ای بین اهداف ایجاد می‌شود. همان‌طور که [۲۶] در مطالعه خود عنوان کردند، این مدیران شاید به خاطر تشابه موقعیتی خود با مدیران تحت کنترلشان، از آن‌ها طرفداری کنند و اینکه ممکن است تصمیماتی را در تضاد با منفعت شرکت‌ها بگیرند، درحالی‌که این تصمیمات از نظر شرکت‌هایی مطلوب است که در آن مدیر موظف هستند. یکی دیگر از مشکلات احتمالی این است که این مدیران ممکن است تعهد زیادی داشته و یا بیش‌ازاندازه مشغول به کار باشند و نتوانند امور نظارتی و مشورتی را در شرکت به‌طور مقرر انجام دهند [۲۲]. مسائل مطرح‌شده در بالا نشان می‌دهد که تأثیر مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها بر عملکرد شرکت، سؤال‌ی غیر بدیهی است و از دو منظر پژوهشی و سیاسی اهمیت دارد. با این حال، بنا به دانش ما، این تحقیق، نخستین مطالعه در زمینه رابطه بین مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها و عملکرد شرکت در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد.

پیشینه پژوهش

پیشینه نظری

عملکرد شرکت

از سال‌ها قبل ارزیابی عملکرد شرکت‌ها بخش عمده‌ای از مباحث حسابداری، مدیریت، اقتصاد و ... را تشکیل داده است. در بحث ارزیابی عملکرد معمولاً این سؤال مطرح می‌شود که کدامیک از معیارهای

ارزیابی عملکرد شرکت‌ها از اعتبار بیشتری برخوردار است [۲].

معیارهای ارزیابی عملکرد

معیارهای داخلی

این معیارها عملکرد مدیریت را در سطح شرکت بررسی می‌کنند و متغیرهای مورد استفاده در این رویکرد درونی هستند. این معیارها شامل معیارهای سنتی ارزیابی عملکرد از جمله: ارزش افزوده اقتصادی، نرخ بازده دارایی، نرخ بازده حقوق صاحبان سهام، سود هر سهم، نرخ بازده فروش می‌باشد.

ارزش افزوده اقتصادی

ارزش افزوده اقتصادی معیار اندازه‌گیری عملکردی است که راه‌های منجر به افزایش یا از بین رفتن ارزش شرکت را به درستی محاسبه می‌نماید [۹]. ایجاد بهبود در ارزش افزوده اقتصادی به معنای تخصیص بهینه منابع، ایجاد ارزش در شرکت و افزایش ثروت سهامداران است [۱۰].

ترکیب هیئت‌مدیره

از دیدگاه تئوری نمایندگی، حضور مدیران غیر موظف در هیئت‌مدیره شرکت‌ها و عملکرد نظارتی آن‌ها به‌عنوان افرادی مستقل، به کاهش تضاد منافع موجود میان سهامداران و مدیران، کمک قابل توجهی می‌کند [۲۷]. یکی از مباحث مطرح شده در زمینه موضوع هیئت‌مدیره، مسئله ترکیب هیئت‌مدیره می‌باشد [۱۱]. در ایران با توجه به تأکید [۳] مبنی بر حضور اکثریت اعضای غیرموظف در ترکیب هیئت‌مدیره و لزوم انجام خصوصی‌سازی به صورت گسترده و واگذاری امور به بخش خصوصی در راستای اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی و دستیابی به اقتصاد مبتنی بر بازار، شرکت‌ها، نوع مالکیت و ترکیب هیئت‌مدیره آن‌ها از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است و باید به صورت دقیق مورد مطالعه و بررسی قرار گیرند. بنابراین موظف یا غیرموظف بودن اعضای هیئت‌مدیره برای شرکت‌ها دارای اهمیت زیادی می‌باشد. با توجه به ویژگی‌های متعددی که در مورد هیئت‌مدیره مطلوب در ساختار حاکمیت شرکتی مطرح است ویژگی‌های زیر در این تحقیق مورد بررسی قرار می‌گیرد:

مدیران غیرموظف

این مدیران به آن گروه از اعضای هیئت‌مدیره اطلاق می‌شوند که فقط دارای مسئولیت‌های ناشی از عضویت در هیئت‌مدیره بوده و در شرکت حضور فیزیکی نداشته و سمت اجرایی ندارند و فقط در ساعت تشکیل جلسه هیئت‌مدیره جهت اتخاذ تصمیم نسبت به موارد مورد نظر حضور می‌یابند.

مدیران موظف

به آن گروه از مدیرانی اطلاق می‌شود که علاوه بر دارا بودن مسئولیت عضو هیئت‌مدیره، در شرکت حضور فیزیکی داشته و به‌عنوان یک مدیر اجرایی مطرح می‌شوند.

پیشینه تجربی

پژوهش‌های زیادی در رابطه با اعضاء غیرموظف هیئت‌مدیره و تأثیر آن بر عملکرد شرکت

وجود دارد، اما تاکنون هیچ پژوهش تجربی‌ای در زمینهٔ اعضاء غیرموظف هیئت‌مدیره با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها و تأثیر آن بر عملکرد شرکت، در ایران صورت نگرفته است. از این‌رو، در ادامه به پژوهش‌های مشابه و سایر پژوهش‌های انجام‌شده در این رابطه اشاره می‌شود.

رابطه بین مدیران غیرموظف و عملکرد شرکت‌ها موضوعی برای بحث و مناظره است. تعدادی از مطالعات به‌عنوان مثال، مطالعات [۲۵]، [۲۸] و [۲۹] رابطه مثبتی را بین درصد مدیران غیرموظف و عملکرد شرکت پیدا کردند. مطالعات دیگری مانند [۱۴] و [۱۶] هم ارتباطات منفی را گزارش دادند. همچنین تعداد زیادی از محقق‌ها مانند، [۳۲] هم ارتباطی غیر معنادار را پیدا کردند.

در تاریخچه مربوطه به‌طور گسترده روی این مسئله توافق شده است که شرکت‌ها می‌توانند از مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها استفاده مطلوب ببرند، چراکه آن‌ها دارای سرمایه انسانی قابل توجهی از جمله دانش، تجربه و اقتدار می‌باشند. در این رابطه می‌توان به مطالعه [۲۴] اشاره کرد که شواهد کسب‌شده توسط این افراد حاکی از تأثیر سرمایه انسانی از جمله تجربه صنعتی، تجربه مدیرعاملی و تخصص مالی بر فعالیت هیئت‌مدیره شرکت است. بسیاری از مطالعات تجربی شواهد غیرمستقیمی پیدا کردند که اهمیت سرمایه انسانی را با استفاده از اهمیت و تأثیرات ثابت مدیران در توضیح تصمیمات و عملکردهای سازمانی نشان می‌دهد. به‌عنوان مثال، [۱۵] نشان دادند که تأثیرات ثابت مدیران می‌تواند تصمیم‌های آن‌ها را در حوزه سرمایه‌گذاری، امور مالی و فعالیت سازمانی توضیح دهد. [۳۰] شواهدی را پیدا کردند که تأثیرات ثابت مدیران در ارتباط با سیاست‌های دولت، امور مالی، افشاسازی و استراتژیک مؤثر است. [۱۸] و [۲۰] ارتباط بین سیاست‌های مدیرانی را گزارش کردند که در هیئت‌های مدیره متفاوت مشغول به کار هستند. [۱۹] تأثیر تخصص صنعتی مدیرعامل شرکت در موقعیت‌های گوناگون را مورد بررسی قرار دادند؛ نتایج تحقیق آنان حاکی از این بود که وقتی مدیرعامل شرکت تجربه بالایی در زمینهٔ صنعت موردنظر دارد، بازده به‌صورت غیرعادی، مثبت و معنادار است. یکی دیگر از زمینه‌های تاریخچه سعی بر این دارد که با نظارت و مشاوره مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها، مشارکت این مدیران را در ترکیب هیئت‌مدیره بیشتر سازد. به‌عنوان مثال، [۱۴] نشان دادند که تأثیرگذاری مدیران غیرموظف در رابطه با نظارت و مشاوره به هزینه آن بستگی دارد. همچنین، [۱۸] در آزمون تجربی که در مطالعه خود انجام داد به این نتیجه رسید که گرایش مدیران غیرموظف به مشاوره با وابستگی آن‌ها به شرکت‌های دیگر در سمت موظف، در ارتباط است. وی دریافت که شرکت‌هایی که چنین مدیرانی دارند به احتمال زیاد موفق‌تر از هم‌نوعانشان هستند که چنین پیوستگی را ندارند. بخش دیگری از تاریخچه روی این موضوع تمرکز دارد که جذب مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها شاید چندین معنی برای شرکتی که این مدیران را جذب می‌نماید داشته باشد. از یک‌طرف نظارت این مدیر می‌تواند به خاطر تعارض احتمالی بین دیدگاه‌ها و گرایش‌ها تبدیل به معضل شود. همان‌طور که [۲۶] مطرح نمودند؛ تئوری اجتماعی این‌گونه پیشنهاد می‌کند که این مدیران به خاطر وضعیت و تجربه مشابه با مدیرعامل شرکت، احتمال دارد که با او همدردی نموده و با ملایمت رفتار کنند، در نتیجه وظایف خود را به شکل کارآمدی انجام ندهند. گرچه، [۲۰] هیچ مدرکی پیدا نکردند که انگیزه مدیران به خاطر داشتن مدیرعامل در

ترکیب هیئت‌مدیره منحرف گردد. در حقیقت، نتایج را این‌طور بیان نمودند که وجود مدیرعامل در ترکیب هیئت‌مدیره به‌عنوان عضو غیرموظف روی عملکرد شرکت، تصمیم‌گیری و پاداش مدیرعامل تأثیری ندارد. یکی دیگر از مشکلات احتمالی این است که این مدیران ممکن است تعهد زیادی داشته و یا بیش‌ازاندازه مشغول به کار باشند. حال سؤال کلیدی این است که آیا مدیرانی که در چند هیئت‌مدیره مشغول به کار هستند و تعهدات بالایی دارند، می‌توانند نقش ناظری تأثیرگذار و مشاوره مؤثر را ایفا نمایند یا خیر؟ شواهد تجربی که تأثیرات مدیران «گرفتار» را در نظر می‌گیرند، بسیار متنوع هستند. بیشتر مطالعات تجربی که شامل مطالعه [۱۷] و [۲۲] می‌شود تا حدی از فرضیه گرفتاری مدیران حمایت کردند. به‌عنوان مثال [۲۲] نشان دادند شرکت‌هایی که هیئت‌مدیره گرفتاری دارند و مدیران غیرموظف آن‌ها اکثریت را تشکیل می‌دهند، عملکرد سازمانی ضعیف‌تری دارند. گرچه، [۲۱] فراوانی دعوای قضایی مربوط به اوراق بهادار تقلبی و عملکرد سازمان را بررسی کردند، اما هیچ مدرکی پیدا نکردند که مدیران گرفتار از زیر بار مسئولیت خود شانه خالی می‌کنند. درنهایت، [۲۳] رابطه مثبتی را بین مدیران گرفتار و عملکرد شرکت در فروش اولیه سهام پیدا کردند و به نظر می‌رسد این شرکت‌ها از تجربه و ارتباطات مدیران گرفتار بهره‌مند شدند. در مقابل، در شرکت‌های تأسیس‌شده که به نظارت بیش از مشاوره نیاز دارند، استخدام مدیران گرفتار مزایای چندانی نداشته است.

در سطح ملی [۵] به ارتباط بین حاکمیت شرکتی و عملکرد شرکت بر مبنای رگرسیون فازی بین ۱۵۱ شرکت پرداختند. نتایج این تحقیق حاکی از این بود که بین مدیران غیرموظف و عملکرد شرکت رابطه‌ای معکوس وجود دارد و افزایش مدیران غیرموظف باعث کاهش سطح عملکرد شرکت می‌شود. [۶] به بررسی تأثیر ترکیب هیئت‌مدیره شرکت بر عملکرد شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. آن‌ها به این نتیجه رسیدند که بین نسبت اعضای غیرموظف و هیچ‌یک از معیارهای عملکرد شرکت که شامل نرخ بازده حقوق صاحبان سهام، حاشیه سود خالص، حاشیه سود ناخالص، متوسط رشد فروش و متوسط رشد سود ناخالص است، رابطه معناداری وجود ندارد. [۷] با استفاده از رگرسیون فازی به ارتباط بین ویژگی‌های هیئت‌مدیره و عملکرد شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. آنان در طی این تحقیق به این نتیجه رسیدند که نسبت اعضای غیرموظف هیئت‌مدیره رابطه معکوسی با عملکرد شرکت دارد. [۱۱] با استفاده از اطلاعات ۷۱ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران به بررسی تأثیر ویژگی‌های هیئت‌مدیره بر عملکرد شرکت پرداخته است. نتایج این تحقیق بر عدم وجود رابطه بین اعضای غیرموظف هیئت‌مدیره و عملکرد شرکت اشاره دارد.

فرضیه‌های پژوهش

با در نظر گرفتن مبانی نظری و تجربی، فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر مطرح می‌شوند:
فرضیه اول: رابطه مثبتی بین عملکرد شرکت و مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها وجود دارد.

فرضیه دوم: رابطه مثبت بین عملکرد شرکت و مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها بیشتر خواهد بود، اگر مدیر فوق از شرکتی با عملکرد بهتری آمده باشد.

فرضیه سوم: رابطه مثبت بین عملکرد شرکت و مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها بیشتر خواهد بود، اگر مدیر فوق از شرکتی با زمینه صنعتی مشابه آمده باشد.

فرضیه چهارم: رابطه مثبت بین عملکرد شرکت و مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها بیشتر خواهد بود، اگر مدیر فوق از شرکتی با عملکرد بهتر در زمینه صنعتی مشابه آمده باشد.

روش‌شناسی پژوهش

تحقیق فوق به دلیل اینکه نتایج آن می‌تواند در تدوین قوانین و مقررات بورس اوراق بهادار مورد استفاده قرار گیرد از نوع کاربردی است. لذا با توجه به اینکه این تحقیق به دنبال یافتن رابطه بین چندین متغیر است از نوع همبستگی و روش‌شناسی آن از نوع پس رویدادی می‌باشد. برای گردآوری اطلاعات مربوط به پیشینه و مبانی نظری تحقیق از روش کتابخانه‌ای استفاده شده و اطلاعات مورد نیاز جهت بررسی و آزمون فرضیه‌ها با استفاده از بانک اطلاعاتی نرم‌افزار ره‌آورد نوین، استخراج گردیده است. فرضیه‌های پژوهش با بهره‌مندی از مدل‌های رگرسیونی چند متغیره و به کمک داده‌های ترکیبی و نرم‌افزار Eviews نسخه هشت آزمون شدند. جامعه آماری این تحقیق، کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۹ لغایت ۱۳۹۶ می‌باشد. برای این تحقیق از روش نمونه‌گیری غربال‌گری، بر اساس شرایط مشخص شده برای ورود هر مشاهده به نمونه، استفاده شده است. لذا، از بین کلیه شرکت‌های موجود، تعداد ۱۳۲ شرکت به شرح نگاره ذیل به‌عنوان نمونه انتخاب گردیده است.

نگاره ۱. روش انتخاب نمونه

تعداد نمونه (شرکت)	مشاهده‌های حذف شده (شرکت)	شرح
۴۵۵		جامعه آماری
	۱۴۵	شرکت‌های بخش واسطه‌گری مالی
	۵۷	شرکت‌ها با سال مالی غیر از پایان اسفندماه
	۱۸	شرکت‌ها با تغییر سال مالی
	۱۰۳	عدم دسترسی به اطلاعات مالی، مدیریتی، سال قبل و سال بعد
۱۳۲		تعداد نمونه نهایی

مدل‌های پژوهش

با توجه به چارچوب نظری و پیشینه پژوهش، الگوی پژوهش از نوع رگرسیون چند متغیره است. بنابراین، مطابق پژوهش [۲۲] بر ای آزمون فرضیه‌های پژوهش از مدل‌های زیر استفاده شده است.

رابطه ۱) برای آزمون فرضیه اول

$$PERF_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 NXXD_{it} + \alpha_2 SIZE_{it} + \alpha_3 LEV_{it} + \alpha_4 BOARDSIZE_{it} + \alpha_5 SHARENE_{it} + \varepsilon_{it}$$

رابطه ۲) برای آزمون فرضیه دوم

$$PERF_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 NXXD_{it} + \alpha_2 RELPERFS_{i,t} + \alpha_3 SIZE_{it} + \alpha_4 LEV_{it} + \alpha_5 BOARDSIZE_{it} + \alpha_6 SHARENE_{it} + \varepsilon_{it}$$

رابطه ۳) برای آزمون فرضیه سوم

$$PERF_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 SAMEIND_{it} + \alpha_2 DIFFIND_{i,t} + \alpha_3 RELPERFS_{i,t} + \alpha_4 SIZE_{it} + \alpha_5 LEV_{it} + \alpha_6 BOARDSIZE_{it} + \alpha_7 SHARENE_{it} + \varepsilon_{it}$$

رابطه ۴) برای آزمون فرضیه چهارم

$$PERF_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 SAMEIND_{it} + \alpha_2 DIFFIND_{i,t} + \alpha_3 RELPERFSSAMEIND_{i,t} + \alpha_4 RELPERFSDIFFIND_{i,t} + \alpha_5 SIZE_{it} + \alpha_6 LEV_{it} + \alpha_7 BOARDSIZE_{it} + \alpha_8 SHARENE_{it} + \varepsilon_{it}$$

نگاره ۲. تعریف متغیرهای الگو

متغیر مورد بررسی	نماد
عملکرد شرکت	PERF
مدیر غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکتها	NXXD
مدیر غیرموظف با سمت موظف و عملکرد بهتر از دیگر شرکتها	PERFS REL
مدیر غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکتها از نوع صنعت مشابه	IND SAME
مدیر غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکتها از نوع صنعت متفاوت	IND DIFF
مدیر غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکتها با عملکرد بهتر از نوع صنعت مشابه	PERFS REL IND SAME
مدیر غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکتها با عملکرد بهتر از نوع صنعت متفاوت	PERFS REL IND DIFF
اندازه شرکت	LN SIZE
اهرم مالی	LEV
اندازه هیئت مدیره	BOARD SIZE
استقلال اعضای هیئت مدیره	SHARE NE
خطای برآورد	ε_{it}

متغیرهای پژوهش

متغیر مستقل

۱. **NXXD**: نشان‌دهنده وجود مدیر غیرموظفی است که در شرکتی دیگر دارای سمت موظف است
۲. **REL-PERF**: عملکرد نسبی شرکتی است که در آن مدیر غیرموظف، دارای سمت موظف بوده و آن را به صورت تفاضل بین عملکرد شرکت و متوسط عملکرد تمام شرکت‌های نمونه متعلق به همان صنعت و مشاهده شده در همان سال تعریف می‌کنیم.
۳. **SAME-IND**: متغیر مجازی است که اگر حداقل یکی از مدیران غیرموظف شرکت **i** مدیر موظف شرکت دیگری در همان صنعت باشد عدد یک در غیر این صورت عدد صفر به آن تعلق می‌گیرد.
۴. **DIFF-IND**: متغیر مجازی است که اگر حداقل یکی از مدیران غیرموظف شرکت **i** مدیر موظف شرکتی دیگر با صنعتی متفاوت باشد، عدد یک در غیر این صورت عدد صفر به آن تعلق می‌گیرد.

متغیر وابسته

متغیر وابسته در این پژوهش عملکرد شرکت می‌باشد که برای اندازه‌گیری آن از ارزش‌افزوده اقتصادی طبق رابطه ۵ استفاده شده است [۱۲].

$$EVA = Capital \times (r - c^*)$$

رابطه ۵)

ارزش‌افزوده اقتصادی بر تخصیص بهینه منابع و ایجاد ارزش برای شرکت و افزایش ثروت برای سهامداران تأکید دارد. در معادله فوق، **Capital** سرمایه، **r** نرخ بازده سرمایه‌گذاری و **c*** میانگین موزون هزینه سرمایه می‌باشد. در این معادله نرخ بازده سرمایه‌گذاری از طریق رابطه ۶ به دست می‌آید:

$$r = NOPAT / Capital$$

رابطه ۶)

که در آن سود عملیاتی خالص بعد از کسر مالیات (**NOPAT**) به شرح رابطه ۷ محاسبه می‌شود:

رابطه ۷)

هزینه‌های تأمین مالی + سود حسابداری بعد از کسر مالیات = سود عملیاتی خالص بعد از کسر مالیات و میانگین موزون هزینه سرمایه طبق رابطه ۸ به دست می‌آید:

$$C^* = Wd.Kd(1 - t) + (We.Ke) + (Ws.Ks)$$

رابطه ۸)

که در آن **Wd** وزن بدهی، **Kd** نرخ هزینه بدهی، **We** وزن سهام عادی جدید، **Ke** نرخ هزینه سهام عادی جدید، **Ws** وزن سود انباشته و **Ks** نرخ هزینه سود انباشته و **c*** میانگین موزون هزینه سرمایه هستند.

متغیر کنترل

مشخصات متغیرهای کنترلی عواملی هستند که بر عملکرد شرکت تأثیر می‌گذارند، انتخاب آن‌ها بر اساس مطالعات قبلی از عملکرد شرکت بوده است. برای کنترل اندازه شرکت، لگاریتم طبیعی مجموع دارایی‌ها و برای کنترل اهرم مالی شرکت نسبت بدهی‌های بلندمدت بر کل دارایی را به حساب آوردیم [۵]، [۷]،

رابطه بین مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر...

۵۳.

[۱۱] و [۳۱]. همچنین برای کنترل ویژگی‌های مدیریت شرکت اندازه هیئت‌مدیره و استقلال اعضای هیئت‌مدیره را حساب می‌کنیم. [۲۲]، [۲۸] و [۳۲].

۱. اندازه شرکت

برای کنترل اندازه شرکت، از لگاریتم طبیعی مجموع دارایی‌ها استفاده می‌شود که با نماد $\ln(\text{size})$ تعریف می‌گردد.

۲. اهرم مالی

قدرت مالی شرکت با استفاده از متغیر Lev اندازه‌گیری می‌شود و به صورت نسبت بدهی‌های بلندمدت بر کل دارایی محاسبه می‌شود.

۳. اندازه هیئت‌مدیره

حاصل جمع تعداد مدیران موظف و غیرموظف می‌باشد؛ که با نماد (Board Size) اندازه‌گیری می‌شود.

۴. استقلال اعضای هیئت‌مدیره

حاصل تقسیم مدیران غیرموظف بر کل مدیران بیانگر این متغیر می‌باشد؛ که با استفاده از نماد (Share NE) تعریف می‌گردد.

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی

آمار توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش در نگاره ۳ نشان داده شده است که بیانگر پارامترهای توصیفی برای هر متغیر به صورت مجزا است.

نگاره ۳. آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیر	میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف معیار
PERF	۰/۰۴۶	۰/۰۰۱	۷/۷۳۰	-۳/۶۸۹	۰/۶۵۳
NXXD	۰/۳۳۲	۰/۰۰۰	۱	۰/۰۰۰	۰/۴۷۷
REL PERFS	۰/۱۵۵	۰/۰۰۰	۱	۰/۰۰۰	۰/۳۶۲
SAME IND	۰/۱۴۹	۰/۰۰۰	۱	۰/۰۰۰	۰/۳۵۶
DIFF IND	۰/۱۹۸	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۳۹۹
REL PERFS SAME IND	۰/۰۶۴	۰/۰۰۰	۱	۰/۰۰۰	۰/۲۴۶
REL PERFS DIFF IND	۰/۰۵۲	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۲۲۲
LN SIZE	۱۳/۸۹۶	۱۳/۷۸۳	۱۹/۱۰۶	۱۰/۰۰۷	۱/۵۳۹
LEV	۰/۶۵۷	۰/۶۳۹	۱/۲۳۳	۰/۰۱۳	۰/۳۳۲
BOARD SIZE	۵/۱۷۹	۵	۹	۵	۰/۵۹۷
SHARE NE	۰/۶۶۹	۰/۶۰۰	۱	۰/۲۰۰	۰/۱۹۴

یافته‌های پژوهش بیانگر آن است که میانگین متغیر اندازه شرکت برابر است با ۱۳/۸۹۶ که نشان می‌دهد بیشتر داده‌های مربوط به این متغیر حول این نقطه تمرکز یافته‌اند. میانه یکی دیگر از شاخص‌های مرکزی است که وضعیت جامعه را نشان می‌دهد. همان‌گونه که در نگاره ۳ مشاهده می‌شود، میانه متغیر اهرم مالی برابر با ۰/۶۳۹ که نشان می‌دهد نیمی از داده‌ها کمتر از این مقدار و نیمی دیگر بیشتر از این مقدار هستند. به‌طور کلی، پارامترهای پراکندگی معیاری برای تعیین میزان پراکندگی داده‌ها با یکدیگر یا میزان پراکندگی آن‌ها نسبت به میانگین است از جمله مهم‌ترین پارامترهای پراکندگی، انحراف معیار است. مقدار این پارامتر برای متغیر اندازه شرکت برابر ۱/۵۳۹ و برای متغیر استقلال اعضای هیئت‌مدیره برابر با ۰/۱۹۴ است که نشان می‌دهد در بین متغیرهای پژوهش، اندازه شرکت و استقلال اعضای هیئت‌مدیره به ترتیب دارای بیشترین و کمترین میزان پراکندگی هستند.

آمار استنباطی

در این پژوهش برای رسیدن به اهداف تدوین شده، ابتدا باید پیش‌آزمون‌های لازم برای تعیین نوع آزمون اصلی اجرا شود که در ادامه نتایج این پیش‌آزمون‌ها و آزمون اصلی ارائه می‌شود.

آزمون پایایی متغیرهای پژوهش

در این تحقیق، با استفاده از آزمون لوین، لین و چو پایایی متغیرهای پژوهش مورد آزمون قرار گرفت. در صورتی که متغیرهای تحقیق پایا نباشند باعث بروز مشکل رگرسیون کاذب خواهند شد. نتایج آزمون نشان می‌دهد که تمامی متغیرها در سطح اطمینان ۹۹ درصد پایا هستند؛ بنابراین، می‌توان پارامترها را بدون نگرانی از کاذب بودن آن‌ها برآورد کرد.

نگاره ۴. نتایج آزمون پایایی متغیرها

متغیرها	آماره آزمون لوین، لین و چو	سطح معناداری
PERF	-۱۳۳/۶۲۱	۰/۰۰۰
NXXD	-۵/۹۰۰۲	۰/۰۰۰
REL PERFS	-۶/۰۷۲	۰/۰۰۰
SAME IND	-۳/۵۸۲	۰/۰۰۰۱
DIFF IND	-۳/۴۳۲	۰/۰۰۰۳
REL PERFS SAME IND	-۲/۸۱۲	۰/۰۰۰
REL PERFS DIFF IND	-۳/۷۹۲	۰/۰۰۰۱
SIZE	-۲۲۰/۱۱۹	۰/۰۰۰
LEV	-۵/۶۲۲	۰/۰۰۰
BOARD SIZE	-۵/۱۲۹	۰/۰۰۰
SHARE NE	-۷/۵۴۶	۰/۰۰۰

آزمون تابلویی یا ترکیبی بودن داده‌ها

برای آزمون داده‌ها، ابتدا باید تابلویی یا ترکیبی بودن داده‌ها را تشخیص دهیم. برای این کار آزمون F لیمر اجرا می‌شود. اگر در این آزمون، سطح معناداری کمتر از ۵ درصد باشد، داده‌ها تابلویی محسوب می‌شوند و در غیر این صورت ترکیبی هستند. بعد از مشخص شدن نوع داده‌ها باید اثرهای ثابت و تصادفی بودن آن‌ها مشخص شود. برای این کار نیز آزمون هاسمن اجرا می‌شود، در این آزمون اگر سطح معناداری کمتر از ۵ درصد باشد، اثرها ثابت‌اند و در غیر این صورت تصادفی محسوب می‌شوند.

نگاره ۵. نتایج آزمون F لیمر و هاسمن

نتایج آزمون هاسمن			نتایج آزمون F لیمر			فرضیه‌ها
روش پذیرفته شده	سطح خطا	آماره	روش پذیرفته شده	سطح خطا	آماره	
اثرات ثابت	۰/۰۰۰	۳۵/۰۶۳	تابلویی	۰/۰۰۰	۷/۰۱۲۳	اول
اثرات ثابت	۰/۰۰۰	۳۵/۸۴۱	تابلویی	۰/۰۰۰	۷/۱۵۶	دوم
اثرات ثابت	۰/۰۰۰	۳۵/۹۸۶	تابلویی	۰/۰۰۰	۷/۲۲۳	سوم
اثرات ثابت	۰/۰۰۰	۳۵/۹۱۸	تابلویی	۰/۰۰۰	۷/۲۰۵	چهارم

آزمون فرضیه‌های پژوهش

نتایج آزمون فرضیه اول در نگاره ۶ ارائه شده است. با توجه آماره F به دست آمده (۱۰/۴۱۳) و سطح خطای آن (۰/۰۰۰)، می‌توان ادعا کرد که در مجموع مدل تحقیق از معناداری بالایی برخوردار است. همچنین، با توجه به ضریب تعیین تعدیل شده به دست آمده برای مدل که برابر ۱۰ درصد است، می‌توان بیان کرد که در مجموع متغیرهای مستقل و کنترل تحقیق بیش از ۱۰ درصد تغییرات متغیر وابسته را توضیح می‌دهند. افزون بر این، با توجه به مقدار آماره دوربین واتسون که برابر ۱/۸۸۲ است، می‌توان ادعا کرد که خودهمبستگی مرتبه اول میان باقی مانده‌های مدل وجود ندارد. همچنین نتایج به دست آمده نشان دهنده این است که ضریب متغیر مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها برابر است با ۰/۱۹۲ و سطح خطای آن برابر است با ۰/۰۰۱ که کمتر از سطح خطای ۵ درصد هست، لذا ضریب مثبت متغیر مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها نشان دهنده آن است که وجود این مدیران سبب افزایش عملکرد شرکت می‌شود. در نتیجه، این فرضیه در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار می‌گیرد.

نگاره ۶. نتایج آزمون فرضیه اول

متغیر	ضریب متغیر	آماره تی	سطح خطا
α_0	-۰/۴۹۷	-۱/۵۸۵	۰/۱۱۳
NXXD	۰/۱۹۲	۳/۹۴۹	۰/۰۰۱

۰/۰۰۰۳	۳/۵۹۸	-۰/۰۵۶	SIZE
۰/۱۴۱۴	-۱/۴۷۲	-۰/۱۰۰۹	LEV
۰/۰۳۲۲	-۲/۱۴۵	-۰/۰۸۳	BOARD SIZE
۰/۰۱۰۱	۲/۵۷۹	۰/۲۹۹	SHARE NE
۰/۱۱۷			ضریب تعیین
۰/۱۰۶			ضریب تعیین تعدیل شده
۱/۸۸۲			آماره دوربین-واتسون
۱۰/۴۱۳			آماره F
۰/۰۰۰			احتمال آماره F

نتایج آزمون فرضیه دوم در نگاره ۷ ارائه شده است. با توجه آماره F به دست آمده (۱۲/۲۴۴) و سطح خطای آن (۰/۰۰۰)، می توان ادعا کرد که در مجموع مدل تحقیق از معناداری بالایی برخوردار است. همچنین، با توجه به ضریب تعیین تعدیل شده به دست آمده برای مدل که برابر ۱۳ درصد است، می توان بیان کرد که در مجموع متغیرهای مستقل و کنترل تحقیق بیش از ۱۳ درصد تغییرات متغیر وابسته را توضیح می دهند. افزون بر این، با توجه به مقدار آماره دوربین واتسون که برابر ۱/۸۴۶ است، می توان ادعا کرد که خودهمبستگی مرتبه اول میان باقی مانده های مدل وجود ندارد. همچنین نتایج به دست آمده نشان دهنده این است که ضریب متغیر مدیران غیرموظف با سمت موظف و عملکرد بهتر از دیگر شرکت ها برابر است با ۰/۳۳۵ و سطح خطای آن برابر است با ۰/۰۰۰ که کمتر از سطح خطای ۵ درصد هست. لذا، ضریب مثبت متغیر مدیران غیرموظف با سمت موظف و عملکرد بهتر از دیگر شرکت ها نشان دهنده آن است که وجود این مدیران سبب افزایش عملکرد شرکت می شود. در نتیجه، این فرضیه در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار می گیرد.

نگاره ۷. نتایج آزمون فرضیه دوم

متغیر	ضریب متغیر	آماره تی	سطح خطا
α_0	-۰/۴۰۷	-۱/۳۱۶	۰/۱۸۸
NXXD	۰/۱۰۲	۲/۰۰۷	۰/۰۴۵۰
REL PERFS	۰/۳۳۵	۵/۲۰۳	۰/۰۰۰
SIZE	۰/۰۵۲	۳/۳۹۵	۰/۰۰۰۷
LEV	-۰/۱۱	-۱/۶۷۰	۰/۰۹۵۲
BOARD SIZE	-۰/۰۹۴	-۲/۴۶۳	۰/۰۱۴۰
SHARE NE	۰/۳۱۰	۲/۷۱۳	۰/۰۰۶۸
۰/۱۴۷			ضریب تعیین

رابطه بین مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر...

۵۷.

۰/۱۳۵	ضریب تعیین تعدیل شده
۱/۸۴۶	آماره دوربین-واتسون
۱۲/۲۴۴	آماره F
۰/۰۰۰	احتمال آماره F

نتایج آزمون فرضیه سوم در نگاره ۸ ارائه شده است. با توجه آماره F به دست آمده (۱۱/۵۹۱) و سطح خطای آن (۰/۰۰۰)، می توان ادعا کرد که در مجموع مدل تحقیق از معناداری بالایی برخوردار است. همچنین، با توجه به ضریب تعیین تعدیل شده به دست آمده برای مدل که برابر ۱۳ درصد است، می توان بیان کرد که در مجموع متغیرهای مستقل و کنترل تحقیق بیش از ۱۳ درصد تغییرات متغیر وابسته را توضیح می دهند. افزون بر این، با توجه به مقدار آماره دوربین واتسون که برابر ۱/۸۵۱ است، می توان ادعا کرد که خودهمبستگی مرتبه اول میان باقی مانده های مدل وجود ندارد. همچنین نتایج به دست آمده نشان دهنده این است که ضریب متغیر مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت ها از نوع صنعت مشابه برابر است با ۰/۱۷۴ و سطح خطای آن برابر است با ۰/۰۰۹۵ که کمتر از سطح خطای ۵ درصد هست، لذا ضریب مثبت مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت ها از نوع صنعت مشابه نشان دهنده آن است که وجود این مدیران سبب افزایش عملکرد شرکت می شود. در نتیجه، این فرضیه در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار می گیرد.

نگاره ۸: نتایج آزمون فرضیه سوم

متغیر	ضریب متغیر	آماره تی	سطح خطا
α_0	-۰/۳۸۰	-۱/۲۳۰	۰/۲۱۹
SAME IND	۰/۱۷۴	۲/۶۰۱	۰/۰۰۹۵
DIFF IND	۰/۰۹۹	۱/۷۱۴	۰/۰۸۶۸
REL PERFS	۰/۳۱۴	۴/۸۴۳	۰/۰۰۰
SIZE	۰/۰۴۹۷	۳/۲۴۸	۰/۰۰۱۲
LEV	-۰/۱۱۳	-۱/۶۹۱	۰/۰۹۱۲
BOARD SIZE	-۰/۰۹۴۱	-۲/۴۴۹	۰/۰۱۴۵
SHARE NE	۰/۳۰۳	۲/۶۵۴	۰/۰۰۸۱
ضریب تعیین	۰/۱۵۱۵		
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۱۳۸		
آماره دوربین-واتسون	۱/۸۵۱		
آماره F	۱۱/۵۹۱		
احتمال آماره F	۰/۰۰۰		

نتایج آزمون فرضیه چهارم در نگاره ۹ ارائه شده است. با توجه آماره F به دست آمده (۹/۵۵۰) و سطح خطای آن (۰/۰۰۰)، می توان ادعا کرد که در مجموع مدل تحقیق از معناداری بالایی برخوردار است. همچنین، با توجه به ضریب تعیین تعدیل شده به دست آمده برای مدل که برابر ۱۲ درصد است، می توان بیان کرد که در مجموع متغیرهای مستقل و کنترل تحقیق بیش از ۱۲ درصد تغییرات متغیر وابسته را توضیح می دهند. افزون بر این، با توجه به مقدار آماره دوربین واتسون که برابر ۱/۸۷۶ است، می توان ادعا کرد که خودهمبستگی مرتبه اول میان باقی مانده های مدل وجود ندارد. همچنین نتایج به دست آمده نشان دهنده این است که ضریب متغیر مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت ها با عملکرد بهتر از نوع صنعت مشابه برابر است با ۰/۲۸۵ و سطح خطای آن برابر است با ۰/۰۱۲۴ که کمتر از سطح خطای ۵ درصد هست، لذا ضریب مثبت مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت ها با عملکرد بهتر از نوع صنعت مشابه نشان دهنده آن است که وجود این مدیران سبب افزایش عملکرد شرکت می شود. در نتیجه، این فرضیه در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار می گیرد.

نگاره ۹. نتایج آزمون فرضیه چهارم

متغیر	ضریب متغیر	آماره تی	سطح خطا
α_0	-۰/۴۳۸	-۱/۴۰۶	۰/۱۶۰
SAME IND	۰/۱۵۹	۱/۹۷۴	۰/۰۴۸۷
DIFF IND	۰/۰۹۲	۱/۴۴۰	۰/۱۵۰
REL PERFS SAME IND	۰/۲۸۵	۲/۵۰۵	۰/۰۱۲۴
REL PERFS DIFF IND	۰/۲۱۷	۱/۹۴۸	۰/۰۵۱۷
SIZE	۰/۰۵۳۱	۳/۴۴۵	۰/۰۰۰۶
LEV	-۰/۱۰۸	-۱/۵۹۲	۰/۱۱۱
BOARD SIZE	-۰/۰۸۸۱	-۲/۲۷۵	۰/۰۲۳۱
SHARE NE	۰/۳۰۰	۲/۶۰۰	۰/۰۰۹۵
ضریب تعیین	۰/۱۳۷		
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۱۲۳		
آماره دوربین-واتسون	۱/۸۷۶		
آماره F	۹/۵۵۰		
احتمال آماره F	۰/۰۰۰		

نتیجه گیری و پیشنهادها

جایگاه هیئت مدیره به عنوان نهاد هدایت کننده ای که نقش مراقبت و نظارت بر کار مدیران موظف را به منظور حفظ منافع مالکیتی سهامداران بر عهده دارد دارای اهمیت ویژه ای است، به گونه ای که می توان

ادعا کرد رمز موفقیت یک شرکت در گروی هدایت مطلوب آن است. یکی از ویژگی‌هایی که در مورد هیئت‌مدیره مطلوب در ساختار حاکمیت شرکتی مطرح است وجود مدیران غیرموظف در ترکیب هیئت‌مدیره می‌باشد. هنگامی که این مدیران عضو هیئت‌مدیره هستند، سرمایه‌گذاران و سرمایه‌داران اطلاعات مندرج در گزارش‌های مالی را قابل‌اتکاتر و احتمال دست‌کاری در سود یا تحریف آن از طریق مدیریت اقلام تعهدی را کمتر می‌دانند. شرکت‌ها در این خصوص می‌توانند از «مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها» بهره ببرند، زیرا آن‌ها دارای سرمایه انسانی قابل توجهی از جمله دانش، تجربه، اقتدار و مهارت‌های مدیریتی می‌باشند که می‌توانند روی فعالیت هیئت‌مدیره تأثیرگذارند و فعالیت نظارتی و مشاوره‌ای هیئت‌مدیره را که دو وظیفه کلیدی آنان در مفاهیم اداره شرکت می‌باشد را افزایش دهند. لذا در این تحقیق رابطه بین مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها بر عملکرد شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در قالب ۴ فرضیه مورد آزمون قرار گرفت. در تحقیق فوق ارزش‌افزوده اقتصادی به‌عنوان نماینده عملکرد شرکت و اندازه شرکت، اهرم مالی، اندازه هیئت‌مدیره و استقلال هیئت‌مدیره، به‌عنوان متغیرهای کنترلی منظور شده‌اند. نتایج تحقیق با استفاده از روش رگرسیون چند متغیره و بر اساس داده‌های ترکیبی با اثرات ثابت، مبین آن است که مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها رابطه مثبتی با عملکرد شرکت دارند. همچنین نتیجه فرضیه دوم حاکی از این بود که بین مدیران غیرموظف با سمت موظف و عملکرد بهتر از دیگر شرکت‌ها با عملکرد شرکت رابطه مثبتی وجود دارد. در تحلیل فرضیه سوم به این نتیجه رسیدیم که حضور مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها از نوع صنعت مشابه با عملکرد شرکت نشان‌دهنده وجود رابطه مثبت است و در نهایت فرضیه چهارم گواه بر این موضوع بود که رابطه مثبتی بین مدیران غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها با عملکرد بهتر از نوع صنعت مشابه با عملکرد شرکت وجود دارد. به‌طور کلی نتایج تحقیق نشان‌دهنده این است که با اجرایی شدن مفهوم عضو غیرموظف با سمت موظف در دیگر شرکت‌ها زمینه بهینه شدن ساختار و ترکیب هیئت‌مدیره در کشور فراهم می‌گردد چراکه این مدیران می‌توانند با ارائه دانش، تجربه، اقتدار و مهارت‌های مدیریتی خود فعالیت نظارتی و مشاورتی هیئت‌مدیره را افزایش دهند، لذا مدیران بنگاه‌های اقتصادی کشور برای این ساختار و ترکیب بهینه باید عواملی چون تعداد اعضای غیرموظف و موظف، تخصص، دانش، اقتدار، تجربه و مهارت‌های مدیریتی اعضا را در نظر گیرند.

فهرست منابع

۱. اسماعیل‌زاده مقری، علی، جلیلی، محمد، زند عباس‌آبادی، عباس. (۱۳۸۹). "بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی بر کیفیت سود در بورس اوراق بهادار تهران". *مجله حسابداری مدیریت*، سال ۳، شماره ۷، صص ۷۹-۹۱.
۲. انصاری، عبدالمهدی، کریمی، محسن. (۱۳۸۸). "بررسی توان معیارهای داخلی ارزیابی عملکرد مدیریت در تبیین ارزش ایجاد شده برای سهامداران". *تحقیقات حسابداری و حسابرسی*، انجمن حسابداری ایران، سال ۱، شماره ۱، صص ۱۱۲-۱۲۹.
۳. دستورالعمل راهبری شرکتی ناشران پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرا بورس ایران. (ویرایش چهارم).

۴. سعیدی، علی، فروغی، داریوش، رسائیان، امیر. (۱۳۹۰). "نظام راهبری شرکت و ساختار سرمایه در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". فصلنامه پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی، سال ۱۹، شماره ۵۸، صص ۱۹۱-۲۱۴.
۵. شورورزی، محمدرضا، خلیلی، محسن، سلیمانی، حمید، فروتن، امید. (۱۳۹۳). "ارتباط بین حاکمیت شرکتی و عملکرد شرکت با مبنای رگرسیون فازی". پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، سال ۷، شماره ۲۵، صص ۱۲۱-۱۳۹.
۶. قالیباف اصل، حسن، رضایی، فاطمه. (۱۳۸۶). "بررسی تأثیر ترکیب هیئت‌مدیره بر عملکرد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". تحقیقات مالی، سال ۹، شماره ۲۳، صص ۳۳-۴۸.
۷. مرادی، مهدی، حبیب زاده بایگی، سیدجواد، نجاریان، مرضیه، تقوی مقدم، علی. (۱۳۹۱). "کاربرد رگرسیون فازی در تبیین ارتباط بین ویژگی‌های هیئت‌مدیره و عملکرد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". مجله پیشرفت‌های حسابداری دانشگاه شیراز، سال ۴، شماره ۲، صص ۱۱۹-۱۴۱.
۸. م‌شایخی، بیتا، محمدآبادی، مهدی. (۱۳۹۰). "رابطه مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی با کیفیت سود". مجله پژوهش‌های حسابداری مالی، سال ۳، شماره ۲، صص ۱۷-۳۲.
۹. مقدم، عبدالکریم، کاظم پور، سمیه. (۱۳۹۱). "تأثیر مالکیت خصوصی ارزش‌افزوده اقتصادی (EVA) و نرخ بازده دارایی‌ها (ROA) در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". تحقیقات حسابداری و حسابرسی، انجمن حسابداری ایران، سال ۳، شماره ۱۴، صص ۶۶-۸۱.
۱۰. ملکیان، اسفندیار، اصغری، جعفر. (۱۳۸۵). "مطالعه رابطه بین ارزش‌افزوده اقتصادی (EVA) و نرخ بازده دارایی‌ها (ROA) در راستای ارزیابی عملکرد شرکت‌های پذیرفته شده در سازمان بورس اوراق بهادار تهران". مجله بورس، (۵۴ - ۵۵)، صص ۲۴-۳۳.
۱۱. نیک‌بخت، محمدرضا، سیدی، سیدعزیز، هاشم‌الحسینی، روزبه. (۱۳۸۹). "بررسی تأثیر ویژگی‌های هیئت‌مدیره بر عملکرد شرکت". مجله پیشرفت‌های حسابداری دانشگاه شیراز، سال ۲، شماره ۱، صص ۲۵۱-۲۷۰.
۱۲. یحیی زاده فر، محمود، شمس، شهاب‌الدین، لاریمی، سیدجعفر. (۱۳۸۹). "رابطه ارزش‌افزوده اقتصادی و نسبت‌های سودآوری با ارزش افزوده بازار شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، سال ۱۷، شماره ۵۹، صص ۱۱۳-۱۲۸.
13. Adams R, Hermalin B, Weisbach M. (2010). "the role of boards of directors' inCorp governance: a conceptual framework and survey". **J Econ Lit** 48(1) 58-107.
14. Adams R, Ferreira D., (2007), "A theory of friendly boards", **J Financ** 62(1) 217-250.
15. Bertrand M, Schoar A., (2003), "Managing with style: The effect of managers on firm policies". **Q J Econ** 118(4)1169-1208.
16. Carter D, D'Souza F, Simkins B, Simpson W., (2010), "The gender and ethnic diversity of us boards and board committees and firm financial performance". **Corp Gov: An Intl Rev** 18(5) 396-414.
17. Cashman, Gillan S, Jun C., (2012), "Going overboard? On busy directors and firm value". **J Bank Financ** 36(12) 3248-3259.

18. Chen D., (2008), "The monitoring and advisory functions of corporate boards: theory and evidence", **Working paper, SSRN**.
19. Custodio C, Metzger D., (2013). "How do CEOs matter? The effect of industry expertise on acquisition returns", **Rev Financ Stud** 26(8) 2008-2047.
20. Fahlenbrach R, Low A, Stulz R M. (2010). "Why do firms appoint CEOs as outside directors?", **J Financ Econ** 97(1) 12-32.
21. Ferris S. P, Jagannathan M, Pritchard A., (2003), "Too busy to mind the Bus? Monitoring by directors with multiple board appointments". **J Financ** 58 1087-1111.
22. Fich E, Shivdasani A., (2006). "Are busy boards effective monitors?". **J Financ** 61(2) 689-724.
23. Field, L, Lowry M, Mkrtchyan A., (2013). "Are busy boards detrimental?". **J Financ Econ**, 109 (1) 63-82.
24. Johnson S, Schnatterly K, Hill a D., (2013), "Board composition beyond independence: social capital, and demographics". **J manag** 39(1) 232-262.
25. Knyazeva A, Knyazeva D, Masulis R., (2012), "the supply of corporate directors and board independence". **Rev Financ Stud** 26(6): 1561-1605.
26. Li H, Qian, Y., (2011), "Outside CEO directors on compensation committees: whose side are they on?", **Rev Acc Financ** 10(2) 110-133.
27. Moradi, M. & Salehi, M, Habibzadeh bighi, SJ, Najari, M., (2012). "A Study of Relationship between Board Characteristics and Earning Management: Iranian Scenario". **Universal Journal of Management and Social Sciences** 2(3), 12-29.
28. Mura R. (2007), "Firm performance: do non-executive directors have minds of their own? Evidence from UK panel data", **Financ Manag** 36(3), 81-112.
29. Muravyev, A, Talavera, O, & Weir, C. (2014). "Performance Effects of Appointing Other Firms Executive Directors to Corporate Boards An Analysis of UK Firms". **Review of Quantitative Finance and Accounting**, 1-21.
30. Richardson S, Tuna A, Wysocki P., (2003). "Account for taste: board member preferences and Corp policy choices". **Working paper Sloane School of Management, Massachssets Institute of Technology**.
31. Weir C, Laing D, McKnight PJ., (2002), "Internal and external governance mechanisms: their impact on the performance of large UK public companies", **J Bus Financ Acc** 29(5-6) 579-611.
32. Wintoki M, Linck J, Netter J., (2012), "Endogeneity and the dynamics of internal corporate governance". **J Financ Econ** 105(3) 581-606.

The Relationship Between Non-Executive Directors with Executive Position in Other Firms and Company Performance

Hussein Sharifi Mendi¹©

MSc, accounting, Faculty of Humanities, Nishabur, Iran

Mohammadreza Shoorvarzy (PhD)

Associate Prof, Faculty of Humanities, Nishabur, Iran

(Received: April 3, 2020 ; Accepted: June 27, 2020)

The relation between composition of board of directors and company performance is an important topic on corporate governance. Company performance is effected by different factors, one of them is composition of board of directors that can have a great effect on company performance. This paper studies the effect of appointing non-executive directors who are also executive directors in other firms on company performance. The analysis is based on 132 Tehran Stock Exchange Market companies selected during 2010-2015. To test the research hypotheses, Panel data regression method has been used. We found a positive relationship between presence of non-executive directors and accounting performance on selected companies. The effect is stronger when these directors are also executive directors in well performed firms in the same or similar industry. Overall, our results support this view that directors can enhance board's supervisory and advisory roles by using their knowledge, experience and managerial skills, and also can optimize composition of board of directors

Keywords: Company Performance, Executive Directors, Non-Executive Director.

---

¹ hussainsharifimend@gmail.com © (Corresponding Author)